

ORDU

MADDE - 56: “Cihad, müslümanlara farzdır. Askerî eğitim de mecburidir. Zira on beş yaşına ulaşan her müslüman erkeğe cihada hazırlanmak için askerî eğitim yapılması farzdır. Fakat silah altında sürekli asker bulundurmak ise farz-ı kifayedir.”

Bu maddenin delili Kitab ve Sünnet'tir. Allahu Teâlâ buyurdu ki:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ **"Fitne kalmayıncaya ve din tamamen Allah için oluncaya kadar onlarla (kâfirlerle) savaşın."**¹

Enes'ten rivayet edildiğine göre Rasulullah (ﷺ) şöyle dedi:

جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ وَأَلْسِنَتِكُمْ **"Mallarınızla, ellerinizle ve dillerinizle müşriklere karşı cihad edin."**²

Şeriat'ın istediği şekilde düşmana üstün gelmek ve ülkeler fethedebilmek gayesiyle yapılacak bir savaş için bugün muhakkak askerî eğitim lazımdır.

"Vacibin ancak kendisiyle tamamlandığı şey de vacibtir" şer'î kaidesinden hareketle askerî eğitim de cihad gibi farz niteliğini taşır. Çünkü savaşla ilgili talep onu da kapsıyor. Zira o talep geneldir. Nitekim وَقَاتِلُوهُمْ **"Onlarla savaşın"**³ emri, savaşla ilgilidir ve aynı zamanda savaş yapmayı mümkün kılan her hususla ilgili bir emirdir. Ayrıca Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ **"Onlara karşı gücünüzün yettiği kuvveti hazırlayın."**⁴

Askerî eğitim ve yüksek askerî bilgi ve tecrübe kuvvetle ilgili hazırlıklardandır. Çünkü, savaşabilmek için savaşta kullanılacak silah ve malzemenin hazırlanması ve bulundurulması gerekir.

İnsanları orduda asker yaparak sürekli silah altında bulundurmak, cihad ve cihadın gerektirdiğini yapmaya fiilen hazır

¹ Enfal: 39

² Nesei, K. Cihad, 3045

³ Enfal: 39

⁴ Enfal: 60

mücahidleri oluşturmak demektir ki bu farzdır. Çünkü düşman, bize ister saldırınsın ister saldırmasın her zaman cihada hazır olmak sürekli bir farzdır. Bundan dolayı sürekli olarak silah altında asker bulundurmak farz-ı kifayedir.

MADDE - 57: “Ordu, iki kısımdır: 1- İhtiyati kısım. Bunlar silah taşıyabilecek tüm müslümanlardır. 2- Orduda daimi kısım. Bunlara memurlar gibi devlet bütçesinden maaş tahsis edilir.”

Bu maddenin delili, cihadın farziyetinin delilidir. Zira her müslümanın üzerine cihad farzdır, cihad için eğitim görmek de farzdır. Bunun için bütün müslümanlar bir ihtiyati ordu olurlar. Çünkü cihad, onların üzerine farzdır.

Onlardan bir kısmının orduya alınıp sürekli olarak asker kılınmasının delili, "**Vacibin ancak kendisiyle tamamlandığı şey de vacibtir**" şer'î kaidesidir. Çünkü sürekli olarak cihad farziyetini yerine getirebilmek, İslâmî değerleri ve müslümanların namuslarını kâfirlerin saldırılarından koruyabilmek ancak devamlı bir ordunun bulundurulması ile sağlanır. Buradan hareketle daimi bir ordu bulundurmak İmamın üzerine farzdır.

Orduda sürekli silah altında bulunan askerlere diğer memurlara verildiği gibi maaş bağlanmasına gelince; bunun, o askerlerden gayri müslimlerle ilgili izahı gayet açık bir husustur. Şayet o kendisi cihad etmek isterse ondan bu isteği kabul edilir. O takdirde ona bir miktar mal verilmesi caiz olur. Onlara "müellefetul kulub" payından (zekâtın kalpleri İslâm'a ısındırma kısmından) verilir.

Nitekim Zuhri'nin rivayetine göre; "*Rasulullah (ﷺ), yaptığı bir savaşta Yahudilerden bir gurub insandan yardım aldı ve onlara bir pay verdi.*"

Yine rivayet edildiğine göre; "*Hayber Günü Safvan b. Umeyye, müşrik olduğu halde Rasul (ﷺ) ile savaşa çıktı. Rasul (ﷺ), ona bir pay ayırdı. Ona "müellefetul kulub" payından verdi.*"

Yine bir rivayette; "*Müşrik olduğu halde Kazman adında bir kişi, Rasulullah'ın ashabıyla birlikte Uhud Günü savaşa çıkmıştı. Müşriklerin sancaktarlığını yapan Abdüddar kabilesinden üç kişiyi öldürmüştü. Bunu gören Rasul (ﷺ), şöyle dedi:*"

إِنَّ اللَّهَ كَيُّوْسُ هَذَا الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ "Allah, bu dini facir bir adamla da güçlendirir." ¹

İşte bu delillerin hepsi İslâm ordusunda kâfir askerlerin de bulunmasının ve orduda bulundukları için onlara ücret verilmesinin caiz olduğuna delâlet ederler.

Ayrıca icarenin/kiralamanın tarifi: **Bir karşılığa dayanarak menfaat üzerine yapılan bir akiddir/ sözleşmedir.** Bu, delâlet ediyor ki; kiralayanın kiralananı istifade görmesini sağlayan her menfaat üzerine icare/kiralama yapmak caizdir. O halde, askerlik ve savaş için de şahıs kiralamak caizdir. Çünkü onda menfaat vardır. Böylece icarenin menfaatlerden herhangi bir menfaat üzerine oluşundan dolayı delilinin genelliliği, askerlik ve savaş için kâfirin kiralananının caiz olduğuna delil olur. **Bu izahat gayri müslim hakkında idi.**

Müslümana gelince; her ne kadar cihad, onun için ibadet olsa da, müslümanın da askerlik ve savaş için kiralananması caizdir. Bu, icare delilinin genelliliğinden ve yararı yapana geçen ibadetlerin yerine getirilmesi için kiralamanın yapılmasının caiz oluşundandır. Bu caiz oluş da Rasul (ﷺ)'in şu sözünden dolayıdır:

إِنْ أَحَقَّ مَا أَخَذْتُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا كَمَا كَتَبَ اللَّهُ "Kendisinden bir ücret almanıza en layık olan Allah'ın Kitabı'dır." ²

Yani Allah'ın Kitabı'nı öğretmektir. Allah'ın Kitabı'nı öğretmek ibadettir. Kur'an öğretmek için, imamlık ve müezzinlik için -ki bunlar ibadetlerdir- müslümanın ücretle tutulması caiz olduğu gibi aynı şekilde cihad ve askerlik için de ücretle tutmak caiz olur.

Cihad için müslümanların ücretle tutulmalarının cevazı, cihad için kimin tayin olduğunu, bu işe kimin tahsis olduğunu belirlemek içindir. Bunun delili şu hadiste açık olarak geçmiştir:

Ebu Davud, Abdullah b. Ömer'den rivayet etti ki Nebî (ﷺ) şöyle dedi:

لِلْغَازِي أَجْرُهُ وَلِلْجَاعِلِ أَجْرُهُ "Gâziye ecir vardır. Câile de ecir vardır." ³

¹ Buhari, K. Cihad ve's Seyr, 2834

² Buhari, K. Tıb, 5296

³ Ebu Davud, K. Cihad, 2164

(الغزاة) "Gâzi"; bizzat kendisi adına savaşa katılandır. (الجاعل) "Câil" ise; bir ücretle başkası adına savaşa katılan kimsedir. El-Kâmus el-Muhit'de şöyle denilmektedir:

"(الجعالة، الجعالة، الجعالة) Kendi yapacağı şeyin onun için başkası tarafından yapılması karşılığında takdir olunandır. (تجاءلوا الشيء) Bir şeyi aralarında ortak kılmaktır. Rüşveti paylaşmak gibi Gâzi'nin senin yerine savaşmasına verdiği ücrete (جعل) "cu'l" denir."

Hadiste geçen (الأجر) "ecir", hem iş karşılığında alınan ücret hem de Allah katında elde edilen sevap anlamına gelir. "Ecir" kelimesinin bilinen manası, salih amel karşılığı kul için Allah katında hasıl olan sevaptır. (الإجارة) "İcâre" ise, insanın amelinin sahibine verilen karşılığıdır. "Ecir" de bundan türemiştir. Sözlük anlamı olarak "ecir", işin karşılığıdır. Nitekim El-Kâmus el-Muhit'de şöyle denmektedir: "(الأجر) "Ecir" işin karşılığıdır. (الإجارة) "İcare" gibi üç harekelidir. Çoğulu (أجور) "ucûr" ve (أجار) "âcâr" dır."

Böylece yukarıda geçen hadisin manası; "Gâzi için sevab var, Câil için ücreti var" olur. Çünkü, ortak anlamlı lafızda kasd olunan manayı karine belirler. Bu hadiste "Gâzi" kelimesi "ecir" kelimesinden kasd olunan mananın sevab olduğunu, "Câil" kelimesi de "ecir" kelimesinden kasd olunan mananın ücret olduğunu belirlemektedir. Çünkü, o kelimelerin her ikisi de "ecir" kelimesinden kasd olunan manayı belirleyen karinedirler.

Said b. Mansur'un, Cübeyr b. Nüfeyr'den rivayet ettiğine göre Rasulullah (ﷺ) şöyle dedi: **"Benim ümmetinden cu'l/ücret alarak savaşa çıkıp düşmanlara karşı güçlü ve şiddetli olanların durumu, çocuğunu emzirip ecrini/ücretini alan Musa'nın annesinin durumuna benzer."**

Bu hadiste geçen "ecir" kelimesinin manası "ücrettir". Ayrıca cihada katılanın illa "kurbet ehlinden" (yani takva sahiplerinden) olması gerekmez. Onun ücret karşılığı tutulması da doğru olur. İşte bundan dolayı askerlere de memurlara verildiği gibi maaş verilir.

MADDE - 58: "Silahlı kuvvetler, tek bir kuvvettir ki o da ordudur. Silahlı kuvvetlerden, özel bir düzenleme ile düzenlenen ve belirli bir kültür verilen özel birimler seçilir ki onlar, polis teşkilatını oluşturlar."

Şu sabittir ki, Rasul (ﷺ)'in yanında silahlı kuvvetler ordu idi. Zira o, orduyu donattı, orduya komuta etti. Ordunun komutası için emirler tayin etti. Nitekim Buhari, Enes'ten şöyle rivayet etti: "Enes dedi ki; *"Kays b. Sa'ad, Nebî (ﷺ)'in yanında emniyet müdürü statüsündeydi."*

Burada söz konusu edilen kişi, Kays b. Sa'ad b. Ubade el-Ensâri el-Hazrecî'dir. Tirmizi, bu rivayete şu cümleyi ilâve eder: *"İşlerinden bir kısmını idare ettiği zaman."* İbn Hayyân ise bu hadisi şöyle tercüme etmiştir: *"Meclisine girdiklerinde müşriklerden Mustafa'yı korumak içindir."*

El-İsmaili rivayet etmiştir ki: *"Sa'ad, (oğlu) Kays'ı bir şeyler yapar korkusuyla; Nebî (ﷺ)'den koymuş olduğu yerden alıp başka yere yerleştirmesini rica etti. Nebî (ﷺ) de onun yerini değiştirdi."*

Ayrıca polis gücü, ordudan önce gelen bir teşkilattır. Ezherî diyor ki: *"(شرطة كل شيء خياره) "Her şeyin şurtası en iyisidir." İşte bu (شرطة) "şurta" kelimesine polis denilmiştir. Çoğulu (شرط) "şurata"dır. Çünkü polisler, ordunun seçkinleridir. Bir görüşe göre onlar, "ordunun önünde giden öncü birliktir" denildi. Bir başka görüşe göre onların (شرط) "şurata-alâmetler" olarak isimlendirilmeleri, onların kıyafet ve görünüşlerinde kendileriyle tanındıkları alâmetlerinin olmasındandır."* Esmâ'î de bu tarifi seçmiştir.

İşte bütün bunlar, polis teşkilatının silahlı kuvvetlerden olduğuna ve halifenin ordu emirini tayin ettiği gibi emniyet müdürünü de tayin ettiğine, polis teşkilatının ordudan bir kısım olduğuna delâlet etmektedir.

Ancak polis teşkilatının ordudan bir kısım olması ya da ondan bağımsız olması, halifenin tercihinin bırakılmış hususlardandır. Fakat hadisten anlaşıldığına göre emniyet müdürü; İmama ve yöneticilere gelebilecek saldırıları önlemek için tayin olunur. Emniyet teşkilatı (polis teşkilatı), İmamın ya da yöneticilerin uygulama hususundaki emirlerini uygulamak, İmama ve yöneticiye gelmesinden korkulan kötülükleri önleyebilmek için hazır silahlı kuvvet olarak teşekkül edilir. Lügattan anlaşıldığına göre de polis teşkilatı; ordudan öne geçen, belirli alâmetleri olan, ordudan bir birliktir. Ordudan öne geçen polis teşkilatı, ordu polisi olabilir. O halde o, şüphesiz ordudan bir parçadır.

Fakat yöneticinin emrinde hazır bulunan polis teşkilatına gelince; onun ordudan bir parça olduğuna delâlet eden bir husus yoktur. Zira onun işi, yöneticinin emrinde hazır olmaktır. Fakat onun devlete ait bir silahlı kuvvet olduğuna delâlet eden husus vardır. Böylece halifenin onu ordudan bir parça yapması caiz olduğu gibi, ordudan bağımsız kılması da caiz olur. Ancak, madem ki silahlı kuvvetler, emirlerinin halife tarafından tayin edilmesi, halifeye bağlı olmaları ve emri halifeden almaları bakımından tek bir kuvvettir. O halde onu polis ve ordu diye ayırmak, polis teşkilatının yöneticinin emrinde daima günlük işlerle meşgul olmasıyla silahlı kuvvetlerde silahla donatım birliğinin zayıflamasına yol açabilir. Onun için efdal olan, silahlı kuvvetlerin bir olmasıdır. Ta ki silahlı kuvvetlerin tamamında silahla donatım birliği, cihadla alâkalı olan hususta bir tek nizama tabi olmasıyla kuvvetli olarak devam etsin. Bunun için silahlı kuvvetler ordudur. Ondan polis işlerini yapacak bir birlik seçilir ve bu birlik ordudan bir parça olarak kalır. Bir müddet sonra bu birlik değiştirilir ve orduya tekrar döner. Onun yerine ordudan başka bir birlik seçilir. Böylece ordunun tamamının cihad sahasına atılma kudreti bir ve her an hazır olarak devam eder.

MADDE - 59: “Polis teşkilatına genel düzeni korumak, iç güvenliği denetlemek ve kanunların uygulanması yönüyle ilgili bütün işleri yerine getirme görevi verilir.”

Bunun delili, Nebî (ﷺ)'in Kays b. Sa‘ad'ı huzurunda emniyet görevlisi statüsünde kılması ile ilgili yukarıda geçen Enes hadisidir. Bu hadis, polisin yöneticilerin emrinde hazır olduğuna delâlet ediyor. Polisin daima yöneticilerin yanında (emrinde) bulunuyor olmasının manası; idarecilerin şeriatın uygulanması, nizamın korunması, güvenliğin sağlanması için onların tenfiz gücünden ihtiyaç duydukları hususları yerine getirmeleridir. Aynı şekilde hırsızları takip etmek, fesad ehlini ve şerrinden korkulan kimseleri gözetlemek için gece devriyesine çıkar. Nitekim Abdullah b. Mesud, Ebu Bekir döneminde gece devriye birliğinin emiri idi. Ömer b. Hattab, gece devriyesi işini yanına kölesini alarak bizzat kendisi üstlenmişti. Bazen ona Abdurrahman b. Avf eşlik ediyordu.

Onun için; bugün bazı İslâm beldelerinde yapıldığı gibi işyeri ve dükkan sahiplerinin kendi işyerlerini, evlerini korumak için nöbetçiler tutmaları veya devletin güvenlik güçlerinin para karşılığı bunu yapması ve parasını o dükkan sahiplerinden almaları hatadır. Çünkü bu gece devriyesi yapmak işindendir ve bu işi yapmak da devletin vazifesindendir. Devlet, bu işi polis teşkilatı ile yapar. Halk bu işle mükellef kılınmaz, o işin masrafını karşılamakla da mükellef kılınmaz.

MADDE - 60: “Bütün ordu, hususi kışlalara yerleştirilerek tek bir ordu haline getirilir. Ancak bu kışlaların bazıları çeşitli vilayetlere ve bazıları da stratejik bölgelere yerleştirilmesi gerekir. Bazıları da sürekli hareket halinde vurucu bir güç olarak kalması sağlanır. Bu kışlalar, çeşitli topluluklar içinde tanzim olunur. Onlardan her birisine rakam vererek bir ordu ismi verilir. Meselâ; birinci ordu, ikinci ordu, üçüncü ordu gibi ya da bulundukları vilayetlerin veya bölgelerin ismi ile anılır.”

Bu madde, beldelerde ordunun yerleştirilmesi ve organize edilmesini vassfeder. Bu düzenleme ve organize ya meselâ, her orduyu vilayetlerden bir vilayetin ismiyle isimlendirmek ya da her ordu için belirli bir rakam koymak gibi, mübahlardandır. Halifenin görüş ve içtihadına terk edilir. Bu düzenleme ve organize beldelerin korunması ve ordunun güçlenmesi için kaçınılmaz hususlardan olurlar. Meselâ; orduyu askerî kışlalara yerleştirmek bu kışlaların bir kısmını çeşitli vilayetlere ve stratejik bölgelere yerleştirmek gibi. Bu hususlar, beldelerin korunması ve bu korumaya götürecek hususun icad edilmesi hakkındaki genel hususlar altına girerler. Nitekim, Ömer b. Hattab, ordunun kışlalarını vilayetlere dağıttı. Filistin’de bir ordu (askerî birlik), Musul’da bir ordu bulunduruyordu. Devlet merkezinde ise bir ordu yerleştiriyordu. Elinin altında ilk işarete savaş için hazır olacak bir ordu bulunduruyordu.

MADDE - 61: “Ordu için sancak ve flamalar yapılır. Halife, ordu komutanlığına tayin ettiği kimseye sancağı teslim eder. Flamaları ise alay komutanları verir.”

Bu maddenin delili, Rasul (ﷺ)'in fiilidir. Zira Rasul (ﷺ), ordu için flamalar ve sancak edinmiştir. Nitekim İbn Abbas dedi ki: "Nebî (ﷺ)'in bayrağı siyahtı ve sancağı beyazdı." İbn Abbas, Ebu Şeyh'in rivayetinde diyor ki: "Nebî (ﷺ)'in bayrağı üzerinde لا اله الا الله محمد رسول الله yazılıydı." Bera b. Âzib'den rivayetle kendisine Rasulullah (ﷺ)'in bayrağının nasıl olduğu hakkında sorulunca dedi ki: "O, *nemreden* yapılmış dört köşeli siyah idi." (غرة) "**nemre**" bir çeşit ipekten elbise kumaşdır. El-Kamus el-Muhit'de: "**Nemre**; ferha gibi buluttan bir küçük parçadır. Çoğulu (نمر) "**numar**" dır. "Nemre", üzerinde beyaz ve siyah çizgiler bulunan ipek ve kadifeden kumaştır ya da bedevilerin giydiği yünden yapılmış hırkadır."

Rasul (ﷺ)'in "**ukâb**" denilen siyah yünden yapılmış üzerine لا اله الا الله محمد رسول الله "**Lâ ilahe illa Allah Muhammedun Rasulullah**" yazılı bir bayrağı vardı. Haris b. Hasân el-Bekri'den rivayetle dedi ki: "Medine'ye vardık. Sonra baktık ki Rasulullah (ﷺ) minberin üzerinde idi. Bilâl da kılıcı kuşanmış olarak onun önünde ayakta duruyordu. Daha sonra siyah flamalar gördüğümde, "Bu flamalar nedir?" diye sordum. Dediler ki: "Amr b. el-Âs bir gazveden geldi.""

Tirmizi'nin rivayetinde bu husus şu lafızdadır: "Medine'ye geldim ve mescide girdim. Mescidi tıklım tıklım insanlarla dolmuş buldum. Orada bir çok siyah flamalar gördüm. Bilâl kılıcı kuşanmış Rasulullah (ﷺ)'in huzurunda duruyordu. "Bu insanlar niçin burada toplanmışlar?" diye sordum. Dediler ki: "Rasulullah, Amr b. el-Âs'ı bir gazveye göndermek istiyor.""

Câbir'den rivayet edildiğine göre: "Nebî (ﷺ), Mekke'ye giderken sancağı beyaz idi." Nesâî'nin Enes'ten rivayet ettiğine göre: "İbn Umme Mektum'un yanında Nebî (ﷺ)'in hazır olduğu bazı gazvelerde bir siyah bayrak vardı." Yine Enes'in rivayetine göre: "Nebî (ﷺ), Usâme b. Zeyd'i Rumlarla savaşmak için hazırlanan orduya emir tayin ederken ordunun sancağını ona kendi eliyle teslim etti."

Bayrak, sancaktan başkadır. Ebu Bekir b. el-Arabi dedi ki: "Sancak, bayraktan başkadır. Sancak, mızrağın ucuna takılır ve ona sarılır. Bayrak ise, mızrağa bağlanıp rüzgarın dalgalandıracağı şekilde sarkıtılır."

Tirmizi de, sancak ile bayrak arasındaki farkı açıklamak istemiştir. Sancağı açıklamış ve yukarıda geçen Câbir hadisini rivayet

etmiştir. Sonra bayrağı açıklamış ve yukarıda geçen Berâ hadisini rivayet etmiştir.

Flama; harb esnasında kullanılıyor ve harb komutanının yanında bulunuyordu. Mu'te Savaşı ile ilgili hadiste geçtiği gibi, *"...Zeyd öldürülünce, flamayı Cafer aldı..."*

Sancağ isē; ordu karargahının yüksek bir yerine karargaha işaret olması için dikilir ve o ordunun emrine verilirdi. Uşame'nin Şam'a gönderilmesi ile ilgili hadiste geçtiğı gibi; *"Rasul (ﷺ), sancağı ona kendi eliyle teslim etti."* Yani Rasul (ﷺ), onu ordunun başına emir olarak tayin ettiğinde sancağı ona kendi eli ile teslim etti.

Böylece bayrak ile sancak arasındaki fark şudur: Sancak, mızrağın ucuna bağlanır ve ona sarılır. Sancağa "alame" (işaret) denir. Sancak, bayraktan daha büyüktür, ordu komutanının bulunduğu yeri gösterir. Ordu komutanı nereye giderse sancak da oraya götürülür.

Bayrak ise, sancaktan küçüktür. O, mızrağa bağlanır ve rüzgarın dalgalandırmasına terk edilir. Ona harb komutanı sahiblik eder. Bayrağa "ümmül-harb" (savaşın anası) adı verilir. Bir ordu için bir tek bayrak olur. Fakat ordunun tümenleri, alayları, bölükleri, seriyeleri (küçük askerî birlikler) için özel flamalar olur.

İslâm'da ilk bağlanan sancak, Abdullah b. Cahş'ın sancağıdır. Said b. Mâlik el-Ezdi'ye üzerinde bir beyaz hilâl olan siyah bir bayrak teslim olunmuştu.

Bütün bunlar; ordu için bayrak ve sancakların olmasının kaçınılmaz olduğuna ve sancağı orduya emir tayin ettiği kişiye halifenin verdiği delâlet ediyor. Flamaları ise, halifenin teslim etmesi caiz olduğu gibi alay komutanlarının teslim etmeleri de caizdir. Bayrakları halifenin teslim etmesinin caiz oluşu şu rivayetten dolayıdır: Seleme'den rivayet olunur ki, Nebî (ﷺ) şöyle demiştir:

*"Muhakkak ki ben laḡṭṭin r-rā'ibē r-rā'ib r-rā'ib l-lāh u r-rasūlūh u yuḥibbūh l-lāh u r-rasūlūh qāl fā'it 'alī' bayraḡi; Allah ve Rasulü'nü seven, Allah ve Rasulü'nün de kendisini sevdiği bir adama vereceğim." Sonra onu Ali'ye verdi."*¹

Bayrağı alay komutanlarının vermesinin caiz oluşunu da Haris b. Hassân el-Bekri'nin yukarıda geçen rivayetinden anlaşıyor: "*Her taraf siyah bayraklarla dolu idi.*" Bunun manası: Orduda bir tek komutan olduğu halde bir çok bayraklar ardı. Ordunun o komutanı

¹ Müslim, *Cihad ve's Seyr*, 3372

Amru b. el-Âs idi, ister gazveden dönmüş olsun ister gazveye gidiyor olsun. Bu demektir ki; o bayraklar bölük komutanlarıyla beraberdi. Halbuki onları o bölüklere Rasulullah'ın tayin ettiğine delâlet eden bir husus yoktur. Fakat halifenin; bayrakları birlik komutanlarına teslim etmeleri yetkisini alay komutanlarına vermesi caizdir. Her ne kadar bayrakları ilgili komutanlara halifenin vermesi de alay komutanının vermesi caiz olsa da yani mübah olsa da tanzim açısından alay komutanının vermesi daha uygundur.

MADDE - 62: “Halife, ordunun lideridir/ başkomutanıdır. Genel kurmay başkanını, tümen ve tugay, alay emirlerini halife tayin eder. Geriye kalan ordu rütbelerini ise ordunun ilgili komutanları tayin eder. Kurmay subayların tayini, kişinin harb kültürü derecesine göre olur. Bu tayini Genel kurmay başkanı yapar.”

Bunun deliline gelince; Hilâfet, şeriatın hükümlerinin, uygulanması ve Davetin aleme taşınması için dünyadaki tüm müslümanların genel başkanlığıdır. Davetin aleme taşınmasının yolu ise cihaddır. Buna göre halife için cihad kaçınılmazdır. Çünkü hilâfet sözleşmesi onun şahsı üzerine vukuu buldu. Ondan başkasının onu yürütmesi caiz olmaz. Onun için cihad işlerini üstlenmek halifeye hastır. Ondan başkasının cihadı üstlenmesi caiz olmaz --her ne kadar her müslüman cihad yapsa da--. Zira cihad yapmak başka bir şey, cihadı üstlenmek başka bir şeydir. Cihad, her müslümana farzdır. Fakat cihadı üzerine almak (cihad işlerinin sorumluluğunu üstlenmek) ancak halifeye aittir, başkasına değil.

Halifenin, yapılması üzerine farz kılınmış her hususu kendi adına yapacak birisini vekil olarak tayin etmesine gelince; bu, halifenin kontrolü ve denetimi altında olması kaydı ile caizdir. Fakat bu cevaz, halifenin denetim ve kontrolü olmaksızın ondan bağımsız mutlak bir şekilde değildir. Halifenin denetlemesi burada, muavini denetlemesi gibi değildir. Bilâkis buradaki denetlemesi ve kontrolü doğrudan olur. Kendisine vekil olarak tayin edilen kimse doğrudan onun denetimi ve sorumluluğu altında olur. Ordunun komutanlığını, bu kayıdla yani halifenin denetimi ve bakışı altında olması kaydıyla istediği kişiye vermesi caizdir. Halifenin ordu komutanlığını denetimi

ve bakışı altında olmaksızın sadece şeklî bir şekilde üstlenmesi caiz değildir. Çünkü Hilâfet sözleşmesi onun şahsı üzerine vukuu buldu. O halde halifenin bu komutanlığı ordu için şekil olarak değil, fiilî olarak üstlenmesi gerekir. Yani cihad işlerini üstlenmesi gerekir. Bunun için; *"İslâmî olmayan düzenlerde devlet reisi ordunun komutanıdır, denildiği halde o, şeklî komutan olarak kalıp ordunun fiilî komutanı onun tayin ettiği kişi olmaktadır. Bu, İslâm nazarında batıl sayılır"* sözü şeriatın tasdik etmediği bir sözdür. Bilâkis şeriat, ordunun fiilî komutanının halife olmasını farz kılmaktadır. Fakat liderlik (komutanlık) dışında teknik ve idarî hususlarda halifenin bu işleri kendisi adına valiler gibi bağımsız olarak yürütecek kişiler tayin etmesi hakkı vardır. Bu kişilerin halifenin denetimi ve kontrolünün altında olması zarurî değildir.

Ayrıca Rasul (ﷺ) bizzat kendisi; ordunun fiilî komutanlığını üstleniyordu, savaş komutanlığını üstleniyordu. Başlarında bulunmadığı savaşa çıkan ordu birliklerine komutanlar tayin ediyordu. Bu birlikler seriyelerdir. Her seriye için bir komutan tayin ediyordu. Bazı zamanlarda o komutanın öldürülmesi halinde yerine kimin geçeceğini de önceden belirliyordu. Mu'te Gazvesinde olduğu gibi. Nitekim o (ﷺ), ordunun komutanlığını Zeyd b. Hâris'e vererek ona bayrağı teslim etmişti. Ve dedi ki:

"Zeyd öldürülürse bayrağı Cafer b. Ebu Talib alsın. Cafer öldürülürse bayrağı Abdullah b. Revâha alsın."

Böylece, ordunun komutanını tayin eden, ordunun alaylarına komutanlarını tayin eden ve onlara sancakları veren ve ordunun bölüklerine komutanlar tayin eden halifedir. Ordu; Mu'te ordusu, Usâme ordusu gibi Şam'a gönderilen ordudur ki bunlar aslında alay konumundaydılar. Bunun delili, Rasulullah'ın Usâme'ye sancak vermesidir. Seriyeler ise, Arab Yarımadası'nda savaşıp geri dönen birliklerdir. Mekke istikametine gönderilen Sa'ad b. Ebu Vakkâs seriyesi gibi. Bunlar askerî birlikler konumundaydılar. Buradan anlaşıyor ki alayların emirleri ve birliklerinin komutanlarını halife tayin eder. Buna, Rasul (ﷺ) gazvelerinde onbaşı ve yüzbaşı durumundaki komutanlarla sürekli temas halinde olması ve onlar vasıtasıyla askerlerin hallerini biliyor olması işaret etmektedir.

Ordu emirleri ve seriyye komutanları dışında kalan rutbelere gelince; Rasul (ﷺ)'in onları tayin ettiği tespit edilmemiştir.

Bu da delâlet ediyor ki, onların gazvelerde tayin işi, onların komutanlarına terk edilmiştir.

Genel kurmay başkanına gelince; o, teknik hususlardan mesuldür. Zira o, ordu komutanı gibi halife tarafından tayin olunur. O, halifenin emri altında olmasına rağmen işinde bağımsız kılınır ve işini halifenin direkt denetimi olmadan yapar.

MADDE - 63: “Ordu için yüksek askerî eğitimin en üstün seviyede çoğaltılması, orduda mümkün olduğu kadar fikrî seviyenin yükseltilmesi, orduda her şahsın genel şekilde de olsa İslâm'ı kavramasını sağlayacak İslâmî bir kültürle kültürlenmesi gerekir.”

Bu madde, Rasul (ﷺ)'in şu sözünün kapsamına girer:

طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ **"İlim talebi (öğrenmek) farzdır."**¹

(العلم) **"ilim"** kelimesi, her ilmi dolayısıyla askerî ilimleri de kapsayan bir cins isimdir. Hatta askerî ilimler, her ordu için zaruri oldu. Bir ordu onları öğrenmedikçe, harb yapmayı ve savaş meydanına girmeyi gerçekleştiremez. Onun için; **"Farzın ancak kendisiyle tamamlandığı şey de farzdır"** şer'î kaidesi gereğince, askerî ilimleri öğrenmek her ordu için farz olmaktadır.

İslâmî kültüre gelince; bir şahsın amellerini yerine getirmesi için lazım olanı öğrenmesi farz-ı ayındır. Onun dışında kalanı öğrenmek ise farz-ı kifayedir. Bu, Rasul (ﷺ)'in şu sözünden dolaydır:

مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ **"Allah kime hayır dilerse onu dinde fakih kılar (anlayış ve kavrayış sahibi kılar)."**²

Bu ilim, her müslümana farz olduğu gibi, İslâm Davetini yaymak için beldeler fetheden ordu için de farzdır, hatta ordu için daha kuvvetli bir hükümdür.

Fikrî seviyenin yükseltilmesine gelince; bu, fikrî uyanıklık ve kavrayış içindir. Bu; dinin anlaşılıp kavranması, hayat işlerinin

¹ İbni Mace, K. Mukaddime, 220

² Buhari, K. İlm, 69

kavranması için gereklidir. Belki Rasul (ﷺ)'in şu sözünde fikrî uyanıklılık ve kavrayışa teşvike işaret vardır:

رُبَّ مُبَلِّغٍ أَوْعَىٰ مِنْ سَامِعٍ "Nice tebliğ edilenler vardır ki duyandan daha anlayışlı ve kavrayışlıdır."¹

Allahu Teâlâ'nın şu sözünde de düşünce ve fikrin derecesine işaret vardır:

لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ... "Düşünüp fikreden bir topluluk için..."²
 فَتَكُونُ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا... "...Zira onların kendileriyle akledecekleri kalpleri olurdu."³

MADDE - 64: “Her askerî kışlada; savaş planı ve projesi çizmek, savaşı yönetmek hususlarında yüksek askerî bilgi ve tecrübe sahibi yeterli kurmay subayların bulundurulması, orduda bu kurmay subayların sayısının genel şekilde mümkün oldukça çoğaltılması gerekir.”

Bu maddenin delili; 63. maddenin delili olan; "Farzın ancak kendisiyle tamamlandığı şey de farzdır" şer'î kaidesidir. Zira askerî eğitim, teori ve pratik olarak sürekli eğitim ve tatbikatla hazmedilmezse; savaşa girmek, plan ve proje çizmek konularında orduyu yeterli kılabilecek tecrübe orduda oluşmaz. Bunun için yüksek askerî eğitimin çoğaltılması farzdır. Askerî eğitim, tatbikat ve araştırmaların sürekliliği farzdır. Ta ki ordu, her an cihad için savaşa girebilmeye hazır olsun. Madem ki ordu, çeşitli bir çok askerî kışlalarda bulunmaktadır. O halde her askerî kışladaki ordunun savaşa girmeye yeterli sayıda kurmay subayın bulundurulması şu şer'î kaideye göre farzdır: "Farzın ancak kendisiyle tamamlandığı şey de farzdır."

MADDE - 65: “Orduda; İslâmî bir ordu olması sıfatıyla görevini yapmasına imkân verecek silah, cephane, muhimmat, techizat, araç, gereç ve levazımın çoğaltılması gerekir.”

¹ Buhari, K. Hac, 1625

² Yunus: 24

³ Hacc: 46

Bu maddenin delili, Allahu Teâlâ'nın şu sözüdür:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ **"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet için beslenmiş atlar hazırlayın. Ki onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve onlardan başka sizin bilmediğiniz Allah'ın bildiği düşmanları korkutursunuz."**¹

Böylece savaş için hazırlık farzdır. Bu hazırlığın, düşmanı ve tebaadan münafıkları korkutacak bir şekilde açık olması gerekir. Zira Allah'ın ayetteki (ترهبون) **"korkutursunuz"** sözü, hazırlığın **illetini** göstermektedir. Şeriatın kendisi için belirlediği **illet** gerçekleşmedikçe **"hazırlık"** tamamlanmış olmaz. O **illet** ise, hazırlığın düşmanı ve münafıkları korkutacak boyutta olmasıdır. İşte buradan, ordu korkutucu ve caydırıcı bir niteliğe sahip olasıya kadar, öncelikle de vazifesi olan İslâm Davetinin yayılması için cihadı yapmaya kadir olasıya kadar onun için silah, muhimmat, levazım ve tehzizatın çoğaltılması farziyeti gelmektedir.

Allahu Teâlâ, bize hazırlıkla hitap ederken, onun illetinin açık **düşmanı korkutmak** ve açık olmayan düşmanları korkutmak olduğunu belirledi.

Yukarıda geçen ayet, çok dikkatli olarak incelendiğinde, Allah'ın hazırlığı savaş için değil ancak korkutmak için emrettiği görülür. Bu ise en keskin olandır. Çünkü, düşmanın müslümanların kuvvetini bilmesi onu müslümanlara saldırmaktan caydırır, korkutur. Bu ise, savaşları kazanmak ve zafere ulaşmak için en etkili büyük üsluptur.

¹ Enfal: 60